

**AQLLI DOSKADAN FOYDALANISHNING DARS JARAYONI
SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI PEDAGOGIK AHAMIYATI**

Toshkent viloyati Yangiyo'l tumani

32-umumiy o'rta ta'lim maktabining ona tili

va adabiyot fani yetakchi o'qituvchisi

Gulomova Maftuna Azambek qizi

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi umumiy o'rta ta'lim maktablarida darsni to'g'ri va samarali tashkil etish jarayonida o'qituvchilarda yuzaga keladigan muammolar hamda ularning yechimlari yoritilgan. Dars jarayonida vaqtni to'g'ri taqsimlash, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, sinfdagi faollikni ta'minlash, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish va o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish masalalariga e'tibor qaratilgan

Kalit so'zlar: dars, o'qituvchi, ta'lim sifati, pedagogik mahorat, interfaol metodlar, zamonaviy texnologiyalar, o'quvchi faolligi, ta'lim samaradorligi.

Bugungi kunda ta'lim jarayonining asosiy maqsadi o'quvchiga tayyor bilim berish bilangina cheklanib qolmay, unda mustaqil fikrlash, muammoni tahlil qilish, ijodkorlik va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat. Bunday natijaga erishishda darsni to'g'ri rejalashtirish va samarali tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

Amaliyotda o'qituvchi darsni tashkil etish jarayonida bir qator muammolarga duch keladi. Jumladan, dars vaqtining cheklanganligi, o'quvchilar bilim darajasining turlicha ekanligi, ayrim o'quvchilarning darsdagi faolligi pastligi, sinfni boshqarishdagi qiyinchiliklar hamda barcha o'quvchilarni ta'lim jarayoniga jalb etish muammosi shular jumlasidandir. Birinchi muammo — vaqtni to'g'ri taqsimlay olmaslik. Ba'zan o'qituvchi yangi mavzuni tushuntirishga ko'p vaqt ajratib, mustahkamlash va baholash bosqichlarini

qisqartirib yuboradi. Natijada darsning barcha bosqichlari to'laqonli amalga oshirilmaydi. Buning oldini olish uchun darsning har bir bosqichi oldindan rejalashtirilishi va vaqt me'yoriga rioya qilinishi lozim.

Ikkinchi muammo — o'quvchilar bilim darajasining turlicha bo'lishi. Bir sinfda mavzuni tez o'zlashtiradigan, o'rtacha va qo'shimcha yordamga ehtiyoj sezadigan o'quvchilar bo'lishi tabiiy. Shu sababli o'qituvchi topshiriqlarni differensiallashtirishi, ya'ni o'quvchilarning imkoniyatiga mos ravishda turli darajadagi vazifalarni taklif qilishi samarali natija beradi. Uchinchi muammo — o'quvchilar faolligining yetarli emasligi. Faqat an'anaviy tushuntirish usulidan foydalanish ayrim hollarda o'quvchilarning darsga qiziqishini pasaytirishi mumkin. Bunday vaziyatda "Aqliy hujum", "Klaster", "B-B-B", "Insert", kichik guruhlarda ishlash, bahs-munozara kabi interfaol metodlardan foydalanish maqsadga muvofiq.

To'rtinchi muammo — zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish masalasi. Interaktiv doska, taqdimot, elektron resurslar va boshqa raqamli vositalar darsning ko'rgazmaliligini oshiradi. Biroq texnologiyadan foydalanishning o'zi darsni samarali qilib qo'ymaydi. Muhimi, undan ta'lim maqsadiga muvofiq va metodik jihatdan to'g'ri foydalanishdir.

Yana bir muhim masala — o'qituvchining kasbiy va psixologik tayyorgarligi. O'qituvchi dars davomida yuzaga keladigan kutilmagan vaziyatlarga moslasha olishi, o'quvchilar bilan samarali muloqot qilishi va sinfda sog'lom psixologik muhitni yaratishi kerak. Buning uchun pedagog muntazam ravishda o'z ustida ishlashi, yangi metodlarni o'rganishi va tajribasini boyitib borishi zarur.

Dars samaradorligini oshirish uchun quyidagi yechimlardan foydalanish mumkin:

1. Dars maqsadini aniq belgilash.
2. Dars bosqichlarini oldindan rejalashtirish.

3. Vaqtdan samarali foydalanish.
4. O'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olish.
5. Interfaol metodlardan maqsadli foydalanish.
6. O'quvchilarni mustaqil fikrlashga undash.
7. Zamonaviy raqamli texnologiyalardan o'rinli foydalanish.
8. Dars yakunida tahlil va refleksiya tashkil etish.
9. O'qituvchining muntazam ravishda malakasini oshirib borishi.

Xulosa qilib aytganda, darsni to'g'ri va samarali tashkil etish o'qituvchidan puxta rejalashtirish, pedagogik mahorat, zamonaviy metodlardan foydalanish va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishni talab etadi. Dars jarayonida yuzaga keladigan muammolarni o'z vaqtida aniqlash va u larga mos pedagogik yechim topish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy o'qituvchi darsni faqat bilim beruvchi jarayon sifatida emas, balki o'quvchining shaxsiy, intellektual va ijodiy rivojlanishini ta'minlovchi pedagogik muhit sifatida tashkil etishi lozim. Shundagina dars mazmunli, qiziqarli va samarali bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent, 2020.
2. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2006.
3. Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. — Toshkent: Fan, 2006.
4. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. — Toshkent, 2008.
5. Yo'ldoshev J.G', Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 2004.